

Zdeněk Soldán – kamarád a kolega v mozaice střípků

Mechy jsou zvláštní organismy. Jsou menší a méně nápadné než cévnaté rostliny a typicky rostou v jejich stínu. Přesto o sobě dávají vědět, a to často velmi překvapivým způsobem (třeba mocnými sedimenty rašelinišť, nebo světélkováním v jeskyních). Přitahují rozmanité typy badatelů, ale málokomu se staly natolik osudem jako RNDr. Zdeňku Soldánovi, CSc. Možná je v tom kus vnitřní podobnosti – kdo zná Zdeňka z exkurzí po jižní nebo východní Evropě, zažil laskavého a mírného, i když svým způsobem rozhodného vedoucího. Při prvním pohledu tichý a možná málo nápadný; teprve při druhém pohledu se ukázalo, jakou osobností Zdeněk je, i když ani v druhém pohledu se jakási tajemství nesetře. Svými kulatinami nás mnohé zaskočil, ačkoli šediny měly něco napovědět.

Pokud nás paměť neklame, dnešní šedesátník Zdeněk byl intenzivně zaměřen na mechy již od střední školy (s různými bryologickými tématy se zúčastnil Středoškolské odborné činnosti) a postupně se z něj stal jeden z našich nejlepších floristů a znalců (nejen) středoevropské bryoflory (mechorostů). Vyrůstal na katedře botaniky Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze v tísnivých 80. letech trochu ve stínu svého učitele Jiřího Váni, a přitom tak nějak zůstalo i po pádu bariér minulého režimu v letech devadesátých. Zdály se otevírat nové možnosti, ale přišly také netušené povinnosti a strasti, ve Zdeňkově případě i rodinné, které mu zřetelně odebraly velký kus energie a životní síly. S Jiřím Vánou navíc většinou nepracovali na společných projektech: Zdeněk se věnuje hlavně mechům, ne játrovkám jako jeho učitel. Také v souladu se svým naturelem nepodleh – možná trochu ke své škodě – vábení „impaktivní“ vědy. Nikdy nepohrdl

1 Zdeněk Soldán (vlevo) s Pavlem Kovářem (kolega z katedry botaniky, profesor na Přírodovědecké fakultě UK a dřívější předseda redakční rady *Živy*). Příjemné a plánované zakončení nedávné exkurze. Foto J. Liška

2 Trněnka Zetterstedtova (*Eurhynchium angustirete*), jeden z předmětů Zdeňkova badatelského zájmu.

Fotografie ukazuje také štěty s tobolkami, které jsou u tohoto mechu poměrně vzácné. Foto Š. Koval

prací na projektech, které se někomu mohly zdát malé; přesto se jeho bryologická práce neomezuje zdaleka jen na střední Evropu, pracoval na Kavkaze, na Svalbardu, v Itálii a Ekvádoru. Ne nadarmo po

něj bylo významné setkání a spolupráce s osobnostmi jako Emil Hadač a Jiří Komárek, přírodovědci se širokým tematickým a geografickým záběrem. Pro svůj obor na katedře botaniky PřF UK je dnes nezastupitelný, i když na rozdíl od doby minulé se bryologie již stala součástí výzkumu ve všech větších botanických centrech v naší republice.

Kromě vědecké a pedagogické práce Zdeněk dělal mnohé věci pro veřejné bryologické blaho: spolu s jedním z nás (druhým autorem tohoto článku) po založení bryo-lichenologické sekce tehdejší Československé botanické společnosti vypravil na cestu zpravodaj Bryonora, kdy v pravém smyslu slova od samizdatových začátků po dobu 15 let dohlížel na jeho dospívání v řádný časopis České botanické společnosti (ČBS, viz také *Živa* 2012, 4: 150–154). Dlouhodobě byl členem redakční rady Zpráv ČBS, dodnes působí v redakční radě *Živy* a svůj obor popularizuje mezi zájemci o přírodu (v *Živě* připomeňme např. seriál *Tajemství mechorostů* 1–7, který vycházel v letech 1996 až 2002, nebo článek z r. 2010, 1: 10–11). Bryologické exkurze s ním jsou potěšením, a to nejen kvůli perličkám a zajímavostem, o něž se dělí s účastníky. Organizoval bryologické dny (také věc, která začala jako amatérské setkávání a skončila jako úctyhodná akce s tradicí), o výše zmíněném vedení exkurzí na katedře botaniky ani nemluvě. Přitom exkurze v jeho případě neznamenají jen faktické vedení během akce; je v tom i pečlivá příprava trasy včetně malého historicko-přírodovědného sborníčku před výjezdem. A hlavně všechny, kteří projevíli zájem, učil poznávat své mechorosty nebo jim je určoval. Také vedl studenty, i když se svou trochu tajemnou povahou jim možná mírně unikal, stejně jako nám ostatním. Mezi jeho žáky patří např. Eva Mikolášková nebo Irena Jansová a Matěj Man (E. Mikolášková a M. Man zakončili v akademických institucích v Brně a v Průhoncích); neformálně pak pomáhal mnoha dalším kryptogamologicky zaměřeným studentům.

Ještě k exkurzím. Účastníci bez výjimky vzpomínají, že jim – často čerstvým studentům – vůbec nebylo zřejmé, kdo exkurzi vede, ale přesto všechno běželo jaksi podle plánu. Nenásilně a skoro mimochodem směřoval věci, které to potřebovaly. Večer hrál na kytaru nebo další strunné nástroje (basu a své oblíbené banjo), ale nikdy se nedral dopředu. Přestože jeho tvář působí často zasmušile, ukrytá pod šedými vousy neproniknutelný úsměv. Vnímavý pozorovatel se může těšit z vtípků, ironie a „zdeňkovských“ přátelských úšklebků, které činí radost ze všech akcí, jichž se účastní. V tomto ohledu jistě není náhodou, že byl jako bryolog členem jedné z expedic s kolegou z katedry botaniky Petrem Sklenářem do Jižní Ameriky, což mu ostatně dalo substrát pro další bryologickou práci.

Přejeme Zdeňkovi zdravé tělo i mysl, hodně radosti s mechy i s dalšími přáteli, čas a energii na vše, co je důležité. Nám všem přejeme víc příležitostí se s ním potkávat, učit se mechy a zajímavosti o nich, a zažít další jím vedené exkurze.